

CIJENA lista: U pretplati za četiri god. K 36—, za polugodište K 18—, tromjesečno K 9—, mjesečno K 3.60, u malo-prodaji 12 t. pojedini broj. UGLASI primaju se u upravi lista trg Cuztoza 1.

HRVATSKI LIST

HRVATSKI LIST izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIC u Puli, trg Cuztoza 1. Uredništvo: Slobodna ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. —

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Broj 366.

Godina III.

U Puli, srijeda 5. prosinca 1917.

Egzpoze grofa Czernina.

Beč, 4. (D. u.) U odsjeku za vanjske poslove ugarske delegacije izrekao je ministar vanjskih poslova grof Czernin sljedeći ekspoze:

Visoki odsjek sa živahnim zadovoljstvom pozdravljam sastanak delegacija, koja mi daje priliku, koja mi je bila uskraćena, što ne žalim manje negoli vi, da iza dugog vremena pretrusujem pred ustavnim forum vanjsko-politički položaj monarhije. Pozdravljam sastanak delegacija u čvrstom osvjedočenju, da će Austro-Ugarska crpiti iz njihovog djelovanja politične sile, koje će služiti u spas monarhiji i savezu sa velikim junaštvima proslavljene zajedničke bojne sile.

Više od tri godine je proteklo od zadnjeg zasjedanja delegacija. Ovak razmak vremena obuhvaća lince svjetovnopovijesnih događaja, čiji opseg, zamašaj i učinak seže daleko preko okvira događaja u koje doba povjesti. Nesvladivi stoje u tom neuporedivom ratu Austro-Ugarska i njezini saveznici nasuprot takodjer nečuvenoj brojčanoj nadmoći.

Usred tog hrvanja preminuo je car Franjo Josip, koji je posvetio sav svoj život dobrobiti domovine, a da mu nije bilo moguće, da postigne prije smrti častni zaključak ratu, za kojim je vruće čeznuo i težio. Njegovo je Veličanstvo, car i kralj Karlo, stuplo na prijestolje svojih dječova, te vodi, svijestan si dužnosti modernog monarke i teške odgovornosti sa sigurnim, od istinske, duboke humanosti vodjenom rukom narode Austro-Ugarske.

Događaji zadnjih triju godina.

Ma da su se događaji od polovice g. 1914. ovamo odigrali većim dijelom u svjetlu javnosti, smatram se obvezanim, da dadem kratak pregled događaja zadnjih triju godina, što se tiče pojedinih, mogu se pozivati na civilne knjige, izašle u lijeku tog vremena, u kojima je sadržan predhistorijat našega sukoba sa Srbijom i sa antantom kao što i ustup Italije i Rumunjske u rat, prikazan u autentičnim dokazima. Prije no što se vratim na događaje zadnjih triju godina, moram da spomenem olujnu atmosferu, koja je težila već prilično dugo pred buknućem ratu nad Europom. Osobito na jugoistoku našeg kontinenta stvorili su ratovi između Italije i Turske i oba balkanska rata kao što i mir u Bukareštu položaj, koji nije običavao ni malo trajnost: Turska bi znatno oslabljena u svom teritorijalnom posjedu; Bugarska prevarena koalicijom njezinih bivših saveznika u svojim nadama, da će se ispuniti njezini naradni zahtjevi, koji su joj bili zasigurno pogodnima i pobjedama; Srbija povećana na račun tuđih područja mnogo više, negoli joj je po pravu išlo, a Rumunjska u posjedu Dobrudže, koji si je stekla bez boja i bez slave: ovaj rezultat postignut pod pokroviteljstvom sila antante obiju balkanskih ratova nosio je u sebi sve preduvjete novih teških kušnja i zapletaja. Sigurni ruske pomoći, smatrali su Srbi i Crnogorci, da je nadošlo vrijeme, da se domognu pomoću velikosrpske agitacije, koju su tjerali već dugo sa svim sredstvima, djelova područja austro-ugarske monarhije. Caristička i imperijalistička je Rusija, koja je potpomagala kod provadjanja takvih planova uvijek ove zemlje i moralno i materijalno, stvorila je na našem sjeveroistoku sve očevidnijim sistemom sveslavenske propagande i vojničke špijunaže kao što i opetovanim pokusnim mobilizacijama stanje trajne napetosti. Umorstvo učinjeno sa znanjem vladodržaca u Beogradu, da je zadnji poticaj. Strjelovito objasnio je taj događaj situaciju. Nadošao je koban čas monarhije, u kojem se je išlo zatim, da se spriječi zločinačko zahvaćanje velikosrpsva u unutarnji život naše države. Strpljenje i blagost, dokazano dotad nasuprot našem jugoistočnom susjedu, nije smjelo više da izgleda kao slabost i iznemoglost, da ne bi uskočili monarhije i njezinim temeljnim stupovima. Priziv na oružje postao je neizbježivim, čim je Srbija, na namigljaj iz Petrograda, odgovorila na nezadovoljiv način na naš ultimatum. Time je nastupila nesreća. Ruska mobilizacija, koja je bila uperena ne samo proti nama, već i proti nje-

mačkom carstvu, koje se je sa uzornom savezničkom vjernošću stavilo na našu stranu, imala je za posljedicu mobilizaciju središnjih vlasti i kao samo o sebi slijedio je zatim ustup u rat Francuske, Engleske i Japana. Izvor konfliktu dokazuje, da se je monarhija latila oružja samo u obrambene svrhe i da joj je svaka osvajalačka namjera bila tuđa. Da bi trebalo zato još daljnjih dokaza, pružili bi nam ih naši neprijatelji sami, koji su od početka težili za raskomadanjem monarhije i za utjelovljenjem pojedinih njezinih dijelova.

Od prvoga trenutka bjehu si narodi Austro-Ugarske svijesni, da se vodi borba za opstanak domovine. Osim izoliranih lokalnih slučajeva, kakvi su se u svim zemljama zbili, pokazivala se svuda divna složnost. Svemu onome, što je sveukupna bojna sila kroz više od tri godine bojova na kopnu, po vodi i u zraku ponijevši protiv silne nadmoći protivnika izvela, diviti će se i čuditi potomci kao nečuvenosti iskazu ljudske veličine, dubokog poštovanja, nesebičnog junaštva. Dostojno se priključuje tim zaslugama vojske i mornarice patriotsko, besprinjerno, požrtvovno i unatoč svim osudnicama uvijek postojano držanje zaledja. Uzorna djela svih tih junaka na fronti i u zaledju tvorit će trajan početak našem zahvalnom potomstvu k takmenju i bit će nepresušan izvor ljubavi prema domovini. Na tim očitu uspjesima junaštva našeg roda, mirno će poživati budućnost austro-ugarske monarhije. Promatram li samo u kratkom pregledu, kakva su stanovišta zauzele pojedine države u tom ratu, moram u prvom redu da predtjesujem saveznu politiku monarhije, koja je bila u tečaju ovog rata od odlučujućeg značenja. Na čelo tih izvoda moram da stavim činjenicu, koja je priznata već dugo od elje Austro-Ugarske, da je naš dugogodišnji

uski savez s njemačkom državom prošao na najsjajniji način vatrenu kušnju. Vladaru i državljanima, koji su stvorili svojom mudrošću svojedobno taj savez, duguje naša generacija duboku zahvalnost. U savezu s Njemačkom pridobila si austro-ugarska monarhija tijekom rata dva nova saveznika, Tursku i Bugarsku, koji su se pravom spoznajom svojih interesa priključili centralnim vlastima. Od kakve je važnosti bilo to priključenje za naše sveopće zadaće i ciljeve u ovom ratu, mislim, da ne trebam ni bliže naglasiti. Nadam se, da će mi cijenjena gospoda delegati sigurno odobriti, iskazem li pouzdanje, da će

savez s Turskom i Bugarskom i iza rata potrajati, i da će iz njih narasti bogate koristi svim saveznicima. Držanje Turske u sadašnjem ratu i izgledi za njezin buduć, osigurani i pojačani opstanak, mogu se baš smatrati kao preporod turske države.

Slavna djela turske vojske, osobito pak junačka i uspješna obrana Dardanela, djela, koja je ona provela u zajedničkom rastojanju sa savezničkim bojnim silama, pri čemu je osobito časna zadaća zapala našu artiljeriju, ne pokazuju samo staroslavne vojničke vrline Turaka, nego i uspješni razvoj, koji je turska vojska pod sadašnjim režimom zauzela. Prijateljstvo i zbliženje, oko kojeg se kroz decenije nastojalo, bilo je u današnjem ratu okrunjeno sklopljenjem saveza. Teške žrtve na imanju i krvi, koje je Bugarska za vrijeme obiju balkanskih ratova pretrpila, nijesu tu državu spriječile da punom snagom stupi u svjetski rat. Njezina u boju prokušana slavna vojska bila je svagdje, gdje je nastupila u društvu saveznih vojska okrunjena pobjedonosnim uspjesima. Radi odluke, s kojom se Bugarska priključila našoj skupini, nije ona mogla da se prituži. Uz pomoć tog saveza i izvanrednih vojničkih činova, mogla je Bugarska da zaposjedne područja, koja joj etnografski i historički pripadaju. Tako joj je mudra i dalekovidna politika njezinog vladara donijela bogati plod.

Italija i Rumunjska. Slika, koju podajem o savezničkoj politici monarhije, ne bi bila potpuna, kad se ne bi sjetio onih dviju država, koje su tijekom ovoga

rata zatajile dugogodišnje, po njih korisno savezništvo s nama, koje su svoje saveznike ponajprije ostavile na cjedilu i koje su kasnije prešle u neprijateljski tabor. Italija, zastupana od skupine političara, koja nije predstavljala volje većine naroda, prešla je k neprijatelju već dnevno, kada je proglasila neutralnost. Time nas nije izdala samo formalno, time, što se nije držala ugovorene savezničke dužnosti, već i materijalno, jer su iz toga naši protivnici povukli i političku vojničku korist. Nigdje se toga nije na očiti i ciničniji način priznalo, nego u Italiji samoj, gdje se, da se poljepšaju sadašnji neuspjesi, sadašnje saveznike upućuje na uslugu, koju im je Italija iskazala svojom neutralnošću u prvom razdoblju rata. Kao zahvalu za svoju neutralnu politiku, dobiva Italija danas, gdje se radi o njezinom životu, od svojih saveznika vojničku pomoć, koja bi imala, da spasi talijansku vojsku od propasti. Na nama počinjeno izdajstvo je Italija skupo platila. Ministar opominje nato neusporedivo junaštvo i požrtvovnost naših četa, koje su se borile proti Italiji te sjajno vodstvo, što nam je sve poslije 2 godine rata omogućilo da zajedno sa njemačkim saveznicima razbijemo željezni talijanski nasip. Danas se u našim rukama nalaze opsežna, plodna talijanska područja, skupocjen zalag za vrijeme mirovnih pregovaranja. Tako gleda danas na stranputice zavedeni talijanski narod na propast svojih kredencijskih težnja i na slom imperijalističkih svojih nada. — Poslije smrti kralja Karla rumunjskog, u jeseni 1914., ispunjuje povjesnicu Rumunjske samo neprestano izdajstvo. Od onoga je vremena tražila Rumunjska samo zgradu, da svojim saveznicima pane u ledja. Rumunjska politika u godinama 1915/16 bijaše s jedne strane oznamenovana zahtjevom na posjed jedne austrijske krunovine i na posjed više ugarskih županija, sa druge strane željom, da svoju ratnu sreću pokuša sa što manjim rizikom. U ove dvije godine nije falilo iznudjivanja sa strane rumunjske vlade. Ova je opetovano od nas željela, da otkupimo od nje neutralnost odstupom austrijskog i ugarskog područja. Ispunjenje ovih zahtjeva, bilo bi besmisleno, jer bi nam rumunjska vlada i poslije takvog odstup područja navijestila kasnije rat, ako bi joj se to obzirom na položaj činilo povoljnim i ako bi na taj način mogla još više postići.

Kad je diplomacija središnjih vlasti vidjela, da su iscrpljene sve mogućnosti, kako bi se Rumunjska suzdržala od svog samoubilačkog i izdajničkog postupka, morala se je ograničiti na to, da vlastita nadležna vojnička mjesta obavijesti o predstojećem ratu sa Rumunjskom. Tako je bilo njemačko-savezničkim vojnim silama moguće, da pravodobno krenu na granicu Dobrudže i izvedu prve razorne udarce proti Rumunjskoj. Vojničko-tehnički razlozi na žalost nijesu dozvoljavali, da se isto tako brzo poduzmu uspješne protumjere na sjeveru, tako te se nije mogla spriječiti rumunjska provala u susjedne županije. Nu doskora su i ovdje savezničke čete zahvatile u borbu i savile kod Brassia i Nagy-Szébena liste neprolazne slave u lovor-vijenac pobjedonosnih armada. Rumunjska je vlada svakako do posljednjeg trenutka živjela u obmami, e joj je pošlo bilo za rukom, da zavede diplomaciju središnjih vlasti i da će moći navaliti na nepripravne protivnike. Ali užasno je kaznila sudbina rumunjsku izdaju. Na ovo je izdajničko držanje talijansku i rumunjsku vladu kol u Rimu toli u Bukareštu potaknula bila okolnost, što je antanta, koja je uvijek bila tako radodarna s obećanjima na račun tuđih područja, obećala bila obim ovim državama bogatu plaću u obliku opsežnih područja monarhije. Nada se je u ovu plaću rasplinula u ništa. —

u Srbiji i Crnojgori morat će si pučanstvo staviti pitanje, jesu li njihove dinastije i vlade bile dobro upućene, kad su se pod utjecajem antante prihvatile boja snama i našom skupinom. Čitav niz gorkih je iskustava bio posljedicom ove politike. Među žrtve četvornog sporazuma na Balkanskom poluotoku pripada i država, koja je htjela strogo čuvati svoju neutralnost, i koju za to antanta, koja se navodno bori za slobodu malenih naroda uz pripomoć zalutalog domoljuba, nastoji da

politički, vojnički, pomorski, gospodarski, financijski, te dapače i u dinastiji uguši. Sućuvstvo se svih onih, koji zaista pravedno misle, obraća

G r č k o j,

kojoj se pred sudu povijesti ne će moći dokazati nikakova krivnja na njezinom udesu. U

A l b a n i j i,

koja je, osim svog najjužnijeg dijela, po nama zaposjednuta, nastojimo, da u dosljednom nastavljanju naše politike oživimo osjećaj skupne pripadnosti naroda kao i smisao za državni život, te uspostavimo temelje za samoupravu, kao i za kulturni napredak zemlje. Dokazom je zdravog političkog smisla albanskog naroda, da sve više priznaje važnost pospješivanja s austrijske strane u njegovu korist i da se iz njegove sredine diže želja za budućim oslonom na nas. Sakupivši sve zajedno mogu bez sumnje kazati, da je četvorni sporazum svoju toli slavljenu mudrost, nesebičnost svoje politike i navodnu jakost sredstava svoje snage balkanskim narodima predočilo blo na način, kako to ne bi ni najbolje razjašnjavanje s naše strane moglo bilo bolje učiniti. Uspjesi su središnjih vlasti na ruskoj fronti, koji su doveli do zaposjednuća poljačkih predjela, koji su potpadali pod Rusiju, omogućili središnjim vlastima odluku od historijske važnosti, a to je:

u s p o s t a v a k r a l j e v i n e P o l j s k e.

Oslobodjena od ruskog potlačivanja i pozvana na vlastiti državni život, kraljevina će Poljska imati da izvršuje veliku zadaću kao promaknuta postojanka zapadne kulture. Uslijed trajanja rata i uslijed blizine neprijateljske fronte može se poljačka država tek malo po malo i korak po korak izgradivati. Imenovanje privremenog državnog vijeća, kao i odredbe glede ustanovljenja poljačke armade, te nadalje uvođenje regentskog vijeća sa dalekosežnim punomoćima, kojega je prvi sad posvećen sastavu poljačkog ministarstva, — to su bili eto odlučni koraci na tom putu, iza kojih će prema mjerilu razvoja uslijediti i drugi. Dalekosežnim i nesebičnim činom od 5. studenoga 1916. i na njemu osnovanim ustanovnim su statutima od 12. rujna 1917. ostvarile središnje vlasti želju, koja je kroz desetgodišta snivala u poljačkoj narodnoj duši i težila za ispunjenjem od oslobodjenja ispod ruskog gospodstva ovamo. Dok su druge vlasti poljačkom narodu neprestano tek obećale i obećavale, a nikad ništa ne ispunjavale, Austro-Ugarska su i Njemačka umjesto riječima pokazale činom, oslobodjenje ruske Poljske svojim slavodobitnim oružjem i državnu uspostavu kraljevine Poljske. Uklone li se kod zaključka mira zaprijeko, koje sprječavaju još danas ostvarenje njezine potpune samostalnosti, tad će moći Poljsku o državnoj svojoj budućnosti odrediti sama. Na koju će stranu prema svojim sklonostima i svojim interesima težiti, mislim, da nema nikakvih sumnja. Oba posljednja velika događaja, kojima je urodilo svjetski rat, jesu:

ratno stanje između Njemačke i Udruženih država te revolucija u ruskoj državi.

Premda između nas i Udruženih država zapravo nije bilo nikakvog pravog povoda sukobu, i premda se shvaćanja i zahtjevi predsjednika Wilsona o poretku europskih prilika, koji se zahtjevi nikako ne dadu u sklad dovesti s opstankom monarhije, imadu pripisati manje neprijateljskom raspoloženju protiv nama, negoli dalekosežnoj neupućenosti s ovdašnjim prilikama, bio je prelom diplomatskih odnošaja s Unijom nužna posljedica ratnog stanja, koje je nastalo bilo između Udruženih država i Njemačke. O preokretu u ruskoj državi ne mogu u ovaj čas za to izjaviti nikakvog konačnog suda, što se čini, da tamošnji odnošaji još nijese definitivno zaključeni. Sigurno je svakako to, da su se padom stare vladavine skršili i temelji bivše imperijalističke i panslavističke ruske politike. Izvan sumnje stoji svakako i to, da miru skloni krugovi Rusije predočuju pretežnu većinu ruskoga naroda i da su ovi zasad pobijedili protiv onaj manjini, koja u savezu s antantinim vlastima želi nastavak rata i nada se, da će ga još isiliti. Kako će se stvari u Rusiji razviti dalje, ne mogu dakako kazati unaprijed, no polažem važnost na to, da naglasim ove činjenice: Austro-Ugarska i njezine saveznice u protimbi s antantinim vladama nijesu nikad pokušale, da niti pomislile na to, da vrtječu na razvoj unutrašnjih prilika u Rusiji. Vlasti su četvornog saveza bile uvijek spremne, a i danas su jošte, da stupe u pregovore sa svakom ruskom vladom, koja se nalazi na vlasti, kao što i sa svim ostalim protivnicima. Po prijašnjim svojim vodjama doveden na krivi

put, morao je ruski narod u ovim godinama podnijeti teška razočaranja i kušnje. Iskrenom simpatijom pratimo nastojanja ruskoga naroda, da svrati svoj udes natrag u mirnu kolotečinu i dodje do mirnih i uredjenih odnošaja. Naša je iskrena želja, da uspostavimo opet svojedobni prijateljsko-susjedni odnošaj prema narodima Rusije i gojimo s njima u buduće u prijateljsstvu živahne zamjenične odnošaje. Ne bih htio zaključiti ovaj dio mojih izvoda, a da ne podmirim velikog duga zahvalnosti onim neutralnim vladama, koje su nesebičnim načinom preuzele bile zastupanje interesa monarhije u neprijateljskom inozemstvu i provadjale ga uz često teške prilike. Isto tako izričem u ime austro-ugarske monarhije i tisuća naših državljana Njegovoj Svetosti papi i onim neutralnim državama, među njima osobito Danskoj, Nizozemskoj, Norveškoj, Švedskoj i Švicarskom savezu najdublju hvalu za čovjekoljubivu brigu, koju su posvećivale žrtvama rata, i koji će im, kako se nadamo, i nadalje posvećivati. Na isti način pripada naša zahvala međunarodnom uredu Crvenog križa, koji se je u ovom ratu pokazao tako blagosovnim.

Pregledamo li sad

s a d a š n j i p o l o ž a j.

to možemo opravdanim ponosom ustanoviti, da je Austro-Ugarska u narintom joj obrambenom ratu dosad uspješno ustrajala. Gdje god su protivnici polagano provallili bili u naše područje, sad su protjerani i duboko u neprijateljskoj zemlji stoje naše čete u obrani protiv namjeranim budućim provalama. Naša je vojna i pomorska snaga neskršena, pouzdanje u sretni završetak rata nepokolebivo. Gospodarska se je i financijska snaga monarhije pokazala začudno jakom. U tom pogledu smijem uputiti na gotovo do potpunosti uspjeha antarkiju i na radostan uspjeh naših ratnih zajmova. I postojeće će se još poteškoće u prehrambenom pitanju svladati uredjenjem i poboljšanjem odnosnih organizatorskih vladinih odredaba. Gospodarskim je težnjama obilju država monarhije odredio rat dakako uske granice. Ratne mjere, poduzete protiv nama po neprijateljskim državama, svakako bez odlučnih uspjeha, na gospodarskom području, pobudile su kod saveznih država daljnje zadubljenje njihovih unutrašnjih ekonomskih prilika. Tečajem rasprava, koje su sa Njemačkom već povedene u svrhu, da se pripremi novouredjenje naših gospodarskih odnosa, počl će bez sumnje za rukom, da se ova želja zaista i ostvari. Neskloni na misao budućeg gospodarskog rata, idemo tim

n o v o u r e d j e n j e m n a š e g e k o n o m s k o g o d n o š a j a p r e m a N j e m a č k o j

samo za ojačanjem našeg vlastitog narodnog gospodarstva. — Daleko od varavog optimizma, ali i bez pesimističke natruhe, smatram prema tomu kod pogleda u budućnost potpuno opravdanim umjerenom, ali uvjerenom pouzdanje. Sve veće iscrpljenje protivnika, neuspjeh neprijateljskih ofenziva na svim frontama, odlučan uspjeh naših vojnih pothvata, sve veće djelovanje rata s podmornicama, — sve to daje opravdana povoda predmnjevi, da ono

n a j t e ž e l e ž i i z a n a s.

Tako možemo mi, koji smo mirne savjesti i ojačanom samosvijesti stupili bili u ovaj rat, voditi čistu obrambenu borbu, borbu za naš opstanak, a takodjer i podignute glave te pouzdanim raspoloženjem očekivati zoru mira, koja sviće. Ako ovime kažem, e smatram mogućnost, da se u dogledno doba

d o d j e d o m i r a,

pruženom, to moram istaknuti, da je zasluga naše skupine vlasti, sto se je ta mogućnost pružila. Sve do prosinca 1916. bila je riječ „mir“ u svim zaraćenim državama omražena. Svijesni si u ono vrijeme sveopće upoznate nepobijedivosti, opirući se o pravednost naše stvari, to smo mi, zajedno sa našim saveznicima, prvi našli odvažnosti i pružili našim protivnicima ruku pomirnicu i predložili im poveljenje mirovnih pregovora. Ovaj dokaz naše moralne snage nije našao razumijevanja na protivničkoj strani. Mi se nijesmo začali, da nastavimo započeti put za utiranje svestrano pravednog i časnog mira. Jedina vlada, koja je prihvatila po nama nabačenu misao, bila je privremena vlada Rusije, koja je dne 11. travnja o. g. izjavila, e Rusija nema nakane, da vlada drugim narodima i nasilno zaposjeda tuđe područje, nego da teži za trajnim mirom. Na ovu su izjavu privremene ruske vlade ustanovile vlade središnjih vlasti jednakost njihovih i ruskih ciljeva. Ako se kasnije, uza svu tu identičnost u shvaćanje mirovnog

pitanja na našoj i ruskoj strani nijesu zapodjenuli mirovni pregovori, to leži krivnja isključivo na strani zapadnih vlasti antante, koje su nesamo ustrajale kod misli proti nama vodjenog osvajačkog i razornog rata, nego su djelovale i čitavim svojim utjecajem na Rusiju, da ovu spriječe u nastavku njezine mirovne politike. Po Njegovoj Svetosti papi njegovom notom od 1. kolovoza o. g. poduzeti je mirovni korak na strani naše skupine vlasti bio najtoplije primljen i po nama prihvaćen kao „zgodna osnova. Za poveljenje pregovora, da se pripremi za sve pravedan i trajan mir“. Na protivničkoj strani nije papin mirovni klic našao odjeka. Iz izjava, koje sam podao ja i koje su podane s odgovornih mjesta naših saveznika, razabire se stajnište, koje zauzima u mirovnom pitanju za nas je sadašnji rat obrambeni rat. Prema tomu je naš cilj, da sklopimo mir, ostao slobodom, samostalnošću i teritorijalnim stanjem posjeda Austro-Ugarske, ostao nepovrijeđenim. Mi ne težimo za isiljenim stečenjem područja i ni za kakvim gospodarskim nasilstvima, ali tražimo uspješnih jamstva za naš slobodan i nesmetan razvoj u budućnosti. Ova bi nam jamstva mogla pružati utanačenja uz primjerene garancije o postepenom, istovremenom i obostranom sniživanju oružanja i o slobodi debelog mora uz istovremeno uvođenje obvezatnih rasudnih sudišta.

Mi smo dakle spremni, da sklopimo sa svojim saveznicima općeniti, pravedan i častan mir,

koji zajamčuje teritorijalnu nepovrijedivost monarhije i njezin slobodan budućni razvoj na političkom i gospodarskom području.

S R u s i j o m,

koja se je od 1. travnja o. g. izjavila spremnom, da sklopi mir bez teritorijalnih i gospodarskih nasilstva i koje je današnja vlada taj program opet prihvatila,

na putu smo, da povedemo rasprave na toj podlozi.

Da li će se ostale neprijateljske države pridružiti ponudi Rusije, da u sadašnji trenutak stupe na toj osnovi u mirovne pregovore, ne dade se kazati. Stoga danas takodjer nijesam u stanju, da se izjavim glede toga, u koliko se može ostvariti po meni gore ocrtani mir naprama tim državama. No bilo, kako bilo, izjaviti ali moram, e mi nije moguće, da naše nesebične ratne ciljeve naprama otvoreno priznatim aneksionim željama naših ostalih neprijatelja za sva vremena jednostrano ustanovim. — Kako ste, štovana gospodo delegati, razabrali iz ovih mojih izvoda, moj je najpreči cilj, da austro-ugarsku monarhiju što prije dovedem do mira,

koji donosi narodima pomirbu uz zaštitu naših, po nama uspješno branjenih prava i uz osiguranje naše budućnosti. U toj želji znadem, da sam složan s Vama i sa pretežnom većinom naroda Austro-Ugarske. Molim Vas stoga za Vašu potporu za postignuće ovoga cilja, koji nama svima leži pred očima.

Gojim nadu, da ćemo postići mir na putu sporazuma.

U protivnom ćemo ga slučajno, o tom sam čvrsto uvjeren, isiliti. Samo je o sebi jasno e se izjavljam spremnim, da ću po mogućnosti odgovarati na sva pitanja gospode delegata.

Beč, 3. (D. u.) Austrijska delegacija. Ministar vanjskih poslova grof Czernin podastro je među ostalim zajedničkim predlozima proračunski provizorij za godinu 1917.-18. Prema ovome iznašaju ratni troškovi za tri dosadašnje godine rata 43 milijarde kruna. Za proračunsku godinu 1917.-18. primljeni su, za slučaj, da rat traje čitavu proračunsku godinu, troškovi sa 20 milijarda. — Njemački delegati i Ukrajinac: vitez Wassilko podastriješe prijedlog, neka delegacija zaključi: Austrijska delegacija odobrava politiku vanjskog ministra, koja ide za tim, da u tjesnom sporazumu sa saveznicima postigne čim prije opći, trajni i častni mir, koji jamči za teritorijalnu integritetu austro-ugarske monarhije i za buduću slobodni njezin razvoj na političkom i gospodarstvenom polju. — Delegat Daszinsky i drugovi podastiru prijedlog, neka delegacija zaključi, da austrijska delegacija odobrava politiku vanjskog ministra, koja ide za tim, da se čim prije sklopi opći mir, te očekuju, da će ministar kod mirovnih pregovora djelotvorno i na uspješan način nastojati za ostvarenje za život sposobnog, narodnim pravima poljskog naroda odgovarajućeg poljskog kraljevstva, a istodobno i za jamstvo interesa monarhije. — Delegat Stanek predlaže, neka se odabere mirovno vijeće za predstojeće mirovne pregovore, koje se vijeće ima sastaviti iz svih

Srijeda 5. prosinca 1917.

naroda monarkije. — Delegat Körner i drugovi predaše prijedlog, koji se tiče čuvanja imunitetnog prava za Klofača i za bivšeg delegata Kramarža.

Pod svršetak sjednice podao je neki delegata (čije je ime usljed okrnjene brzajavke izostalo) u ime čeških i jugoslavenskih delegata izjavu, koja se tiče prava naroda na samoodređenje, kod česa se obraća proti dotičnim izjavam austrijskog i ugarskog ministra-predsjednika. Radi neke oštre opaske proti Ugarskoj podijelio je predsjednik delegatu ukor, što je medju Cesima i Jugoslaveni izazvalo živahan prosvjed. Naredna će sjednica biti sazvana pismenim putem.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište:

Topovska je paliba mjestimice porasla; veća su bojna djela izostala.

Istočno bojište:

Jučer popodne započela su pregovaranja o primirju na ruskoj fronti

Albanija.

Ništa osobita.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMACKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 4. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na flandrijskoj fronti narasla je vatra od popodne dalje medju Poelcapelleom i Gheluweldom do velike žestine. Engleska je pješadija u više talasa navallla sjeverno od Gheluwelda. Bila je suzbita vatrom i protuudarcima. U sjevernim odsječcima bojišta kod Cambraja bijaše topovska djelatnost medju Inehyjem i Bourlonom privremeno živahna. Manji bojevi u pretpolju potekoše uspješno. U južnim odsječcima trajahu čitav dan medju Marcuingom i cestom, koja iz Peronne vodi prema Cambraju, mjesno veoma žestoki bojevi. U neumornim nasrtajima, sa ručnim granatama i bodovima istrgoše naše čete Englezima žilavo branjene komade jaraka. Uzalud je neprijatelj kušao, da ih opet zauzme. Badenske su čete na juris zauzele selo Vacquerie te ga održaše proti mnogostukim engleskim protu- navalama. Učinismo preko 500 zarobljenika.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na Ajeti i na obim stranama Moze kraj živahne izvidničke djelatnosti privremeno oživljujuća vatra.

Istočno bojište

Započehse pregovaranja o primirju za rusku frontu.

Macedonsko bojište:

Ništa osobita.

Talijansko bojište.

Kraj vedrog vremena bijaše topovska djelatnost u pojedinim odsječcima živahnija nego za prijašnjih dana.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

Odgovor cara i kralja na poklonstvene nagovore obiju delegacija.

Beč, (D. u.) Kod današnjeg svečanog primitka obiju delegacija zahvalio se je car i kralj na izrazu odanosti i harnosti, izraženom po predsjednicima delegacija. Sjećao se je sa strahopoćitanjem blagopokojnog cara i kralja Franja Josipa, čiju On uspomenu blagoslivlja. Car i kralj spominje sjajna junaštva vojske i mornarice te velike žrtve pućanstva u tom ratu. Za tim nastavlja: Kao što nijesmo poznavali u teškim danima oklijevanje, ne smijemo ni sada, kad se izgled u budućnost po svojoj prilici bistri, pretjeravati u mudrom samoograničevanju mjere postiživoga. Iza slavne obrane našeg položaja kao vele vlast smo spremni, kao što i uvijek, da sklopimo častan mir, koji će zajamčiti uvjete opstanka monarkije. U smislu ovih Naših namjera izjavila se je Naša vlada spremnom, da slijedi pozivu ruske vlade i da stupi u pregovaranja s njom o sveopćem miru. Teško prokušani ruski narod, koji je kao naš prvi protivnik spreman, da slijedi našem pozivu za sklapanje mira, može biti uvjeren, da iskreno želimo, da uspostavimo stare prijateljske odnošaje. — Na drugoj strani medjutim ne smijemo odložiti mača, koji nam je turila u ruke pohlepa grabežljivih susjeda, u tom za monarkiju tako kobnom boju, dok se naši neprijatelji ne odriču svojih nacrti o raskomadanju i dje-

ljenju. Mi hoćemo da ostanemo gospodari u vlastitoj kući. Zatim ističe car i kralj prokušani savez sa njemačkim carstvom, pobratimske i savezničke odnošaje sa naprednim bugarskim narodom, tradicionalno junaštvo turskih četa, te osmansko carstvo, koje ide u susret novom procvatu i sigurnoj budućnosti. Car nastavlja: „Jaćanje naših odnošaja k neutralnim državama je jedna od Naših najozbiljnijih težnja. Njima smo dužni zahvalnost za humano nastojanje u prilog naših ratnih zarobljenika“. Na svršetku želi car i kralj, da bi delegacije pristupile predlozima u duhu pomirljivosti i sa običajnom ozbiljnošću, u spas naše ljuoljene domovine.

Iz Rusije.

Beč, 4. (D. u.) Službeno. Rusko je izaslanstvo bilo jućer popodne u 4 sata pozdravljeno govorom vrhovnog zapovjednika istoćne fronte generala feldmaršala Leopolda princa Bavarskog, na što su započele rasprave o sveopćem primirju pod predsjedanjem poglavice generalnog štaba generala Hoffmanna i uz sudjelovanje opunomoćenih zastupnika vrhovnog vojnog vodstva Austro-Ugarske, Bugarske i Turske.

Beč, 4. (D. u.) Iz stana se ratne štampe priopćuje dne 4. prosinca: Ustolićenje Krylenka u ruskom glavnom stanu bilo je popraćeno teškim bojevima, u kojima je prijašnji vrhovni zapovjednik poginuo vojnićkom smrću.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se priopćuje dne 4. prosinca po podne: Danas se nastavila pregovaranja o primirju s Rusijom. Izreklo se sveopći izražaj o pojedinim taćkama. Na to se održala posavjetovanja. Buduća je sjednica sazvana za dne 5. prosinca prije podne.

London, 3. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Priopćuje se, da je revolucionarni vojnićki odbor izaslaio odlo ćeta, koji se sastajao iz garde, pričuvnih pukovnija i raznih odjela pućanih strojeva, da napreduje protive glavnome stanu.

Amsterdam, 3. (D. u.) „Allgemeen Handelsblad“ javlja ko „Daily Chronicle“, da je zdruštveno stanje poslanika Buchanna veoma trpjelo, no uza sve to, misli on da ostane na svome mjestu.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

2. prosinca na večer: Danas ujutro poduzeše pješadi bataljuni iz Noth Countryja i Homs Countryja malena poduzeća sjeveroistoćno od Yperna. Na grebenu glavnog brežuljka sjeverno od Paschendaele zauzele su naše čete nekoliko utvrđenih kuća i uporišta te su učinile zarobljenika. Na Cambrajskom bojištu bile su sinoć naše čete po zapovjedi i bez smetanja sa strane neprijatelja povučene sa oštre izboćne, koju pravi selo Masnieres. Neprijatelj je još danas ujutro opstreljavao napućteni kraj. Tijekom 24 sata poduzeo je neprijatelj na ovoj fronti 10 navala, koje su posve suzbljene. U selu Compelles i u njegovoj okolici vršise se bojevi. Neprijateljske navale, koje su tijekom popodneva i naveće bile poduzete u blizini La Vacquette i Bourlona, slomljene su našom pućanom i strojopućanom vatrom ili su pako smrvljene našom topovskom vatrom. Neprijateljska pješadija, koja bijaše sakupljena u okolici Mouvresa, bila je od našeg topništva uspješno uzeta pod vatru.

* Rusija i antanta. „Zeit“ piše: Ruska boljševička vlada ne misli, da se rastavi od antante, te ne misli niti na to, da sa centralnim vlastima sklopi separadni mir. Radi toga ona u svom najnovijem pozivu apelira na narode saveznićkih država strastvenim rijećima, neka prekinu obruč, koji im je nametnula „reakcionarna diplomacija“ i neka se pridruže mirovnim nastojanjima. — Ipak sada mirovni pregovori nijesu mogući i proglas je boljševika samo novo sredstvo sugestije, da ojaća volju za mir kod antante, i da skrši otpor vlada. Dok god to saveznici ne budu htjeli, ne smijemo se podavati nikakovim iluzijama o miru.

* Hrvati u zajednićkom saboru. U zajednićkom je saboru proćitao grof T. Pejaćević u ime hrvatskih delegata izjavu, u kojoj veli, da Hrvati prihvaćaju financijsku zakonsku osnovu, jer se prihodi ovoga poreza imaju upotrijebiti za pokriće ratnih troškova svoje obveze, koje se na to odnose, u okviru nagodbenoga zakona istotako ispuniti, kao i Ugarska. Nu pošto u ovoj zakonskoj osnovi imade takovih odredaba, koje mogu nastati samo putem regnikolarnih

deputacija, to iznose hrvatski zastupnici u suglasju sa zadnjim izjavama ministarskog predsjednika ispravak, koji se u specijalnoj debati, koja je slijedila iza generalne, prihvaća.

* Pooćtreni rat podmornica. „Manchester Guardian“ piše: Rezultati su zadnjeg tjedna vriedni opažanja. Jedna je jedina ladja od približno 1600 tona bila potopljena. Mjeseca ih je rujna bilo dvanajst i svaki se mjesec opažao kao dobar. Mjesec je listopad donio 12 potopljenja na tjeđan, prvi je tjeđan mjeseca studenoga bio povoljan, te su bile potopljene samo jedna velika i tri malene ladje. Rezultat drugog tjeđna mjeseca studenoga jako je zanimiv, jer je bio potopljen samo jedan parobrod od 1600 tona. Admiralliteta ne javlja, kakvim je sredstvima bilo postignuto to poboljšanje, jer to bi baš najviše zanimalo njemaćku admirallitetu. Ta se pak mora zadovoljiti samim hipotezama. Da li bivaju njezine podmornice odmah uništene, ćim se približe svojem stajalištu, ili im biva otešćavani, ili nije moguće moralna snaga momćadi na podmornicama više ona, koja je bila prije? Zanimalo bi njemaćke mornare, koji su bili izućeni o službi podmornica, što se sve nije s njihovim drugovima dogodilo.

Politićke vijesti.

Antanta organizira otpor u južnoj Rusiji?

„Abend“ javlja iz Berlina: Parićki ćstovi doznaju: Zapadne vele vlasti organiziraju otpor u južnoj Rusiji, odakle mora nastati borba ili proti boljševicima ili proti njemaćkoj istoćnoj fronti. „Echo de Paris“ snopćuje u svezi s tim vijestima, da je generalu Bertheletu, poglavici francuskog vojnićkog zastupstva, bila pćjerena osobita punomoć, u poglavica rumunjskog vojnićkog zastupstva da je proglasio u „Petit Journalu“, da će se u slućaju, da boljševici u istinu odustanu od boja, organizirati otpor pomoću ruske crnomorske mornarice. Raćuna se na kozake, koji su odani ćetvornom sporazumu, na rumunjsku vojsku i na vojsku generala Sćerbaćeva, koji hoće svi da nastave boj. Crta otpora obuhvaćala bi istoćnu Rumunjsku i južnu Rusiju, Crno more i Armeniju, i bila bi u svezi s engleskom vojskom, koja se bori u Mezopotamiji. Saveznicima bi bilo lako pridobiti vlast nad ruskom crnomorskom mornaricom i postaviti rusku vojsku u Armeniji pod vrhovno zapovjedništvo engleskog zapovjednika u Mezopotamiji.

Iznakaćeno mjesto o ruskoj mirovnoj ponudi.

„Narodni Listy“ doznaju iz Beća: Zastupnik Zenker i drugovi upravili su upit na ministra-predsjednika, koji se bavi tekstom ruske mirovne ponude, te glasi: „Budući da doslovni sadržaj mirovne ponude, učinjene od ruske republike, nije potpun, a to nipošto samo radi toga, što je brzajavka bila iz tehnićkih razloga okrnjena, nego kako se vidi iz sadržaja, na mnogim je mjestima bila skraćena, postavljamo upit: Je li vlada sklona, da bezodvlaćno objavi taj sveto historićki dokument u cijelom doslovnom sadržaju i neskraćeno?“ Taj je upit bio postavljen i dozvolom sa strane češkoga svaza, a dotiće je mjesto mirovne ponude bilo već prije objavljeno i glasi doslovno ovako: „Svim narodima ratujućih država! Nje maćki vrhovni i zapovjednik odgovorio je na naš predlog o bezodvlaćnom primirju na svim frontama u svrhu dogovaranja o demokratskom miru „bez aneksiija i bez odšteta“ i „s jamstvom samoodlućujućeg prava naroda“, da je pripravan započeti mirovna pregovaranja.

Domace vijesti.

Rodjeni i umrli u Puli kroz prošli tjeđan: Rodjeno je 3 zakonite djece, naime, jedno muško i dvoje žensko. — Umrli: Katona Kalman, 43 god., iz Kenderes; Todor Udovićić, 1 god., iz Tinjana; Rudolfo Kotor, 24 god., iz Celja; Franjo Appollonio, 43 god., iz Pule; Mijo Hajdarević, 36 god. iz Dobruna; Stevo Kuret, 34 god., iz Pretoćka.

Mladari za hrvatske škole u Puli. Prigodom „Božićnice“ sakupljeno je za hrvatske škole u Puli po gosp. Andriji Vlahov na Nj. V. brodu „Minerva“ K 39.20. Darovaše po K 3: Andrija Vlahov, Ivan Kirigin; po K 2: Šime Jerat, Dinko Tominović, Andrija Velčić, Andrija Magić, Andrija Grzac, Andrija Kućan, Petar Sumić, Petar Anedi, Stipe Lusić, Niko Jadrosić, Martin Ljubiša, Vice Taliančić, Paško Jurin, Josip Zućić, Mile Smolčić; po K 1: Alois Krivanek, Marin Barić, Jakov Sulčić.

Sakupljeno na Nj. V. brodu „Chamäe o n“, medju jugoslavenskom i češkom momćadi K 114. Darovaše po K 6: Juraj Filipeti; po K 5: Antun

politički, vojnički, pomorski, gospodarski, financijski, te dapače i u dinastiji uguši. Sućuvstvo se svih onih, koji zaista pravedno misle, obraća

G r č k o j,

kojoj se pred sudištem povijesti ne će moći dokazati nikakova krivnja na njezinom udesu. U

A l b a n i j i,

koja je, osim svog najjužnijeg dijela, po nama zaposjednuta, nastojimo, da u dosljednom nastavljanju naše politike oživimo osjećaj skupne pripadnosti naroda kao i smisao za državni život, te uspostavimo temelje za samoupravu, kao i za kulturni napredak zemlje. Dokazom je zdravog političkog smisla albanskog naroda, da sve više priznaje važnost pospješivanja s austrijske strane u njegovu korist i da se iz njegove sredine diže želja za budućim oslonom na nas. Sakupivši sve zajedno mogu bez sumnje kazati, da je četvorni sporazum svoju toli slavljenu mudrost, nesebičnost svoje politike i navodnu jakost sredstava svoje snage balkanskim narodima predočilo bio na način, kako to ne bi ni najbolje razjašnjavanje s naše strane moglo bilo bolje učiniti. Uspjehi su središnjih vlasti na ruskoj fronti, koji su doveli do zaposjednuća poljačkih predjela, koji su potpadali pod Rusiju, omogućili središnjim vlastima odluku od historijske važnosti, a to je:

u s p o s t a v a k r a l j e v i n e P o l j s k e.

Oslobodjena od ruskog potlačivanja i pozvana na vlastiti državni život, kraljevina će Poljska imati da izvršuje veliku zadaću kao promaknuta postojanka zapadne kulture. Uslijed trajanja rata i uslijed blizine neprijateljske fronte može se poljačka država tek malo po malo i korak po korak izgrađivati. Imenovanje privremenog državnog vijeća, kao i odredbe glede ustanovljenja poljačke armade, te nadalje uvođenje regentskog vijeća sa dalekosežnim punomoćima, kojega je prvi sad posvećen sastavu poljačkog ministarstva, — to su bili ete odlučni koraci na tom putu, iza kojih će prema mjerilu razvoja uslijediti i drugi. Dalekosežnim i nesebičnim činom od 5. studenoga 1916. i na njemu osnovanim ustanovnim su statutima od 12. rujna 1917. ostvarile središnje vlasti želju, koja je kroz desetgodišta snivala u poljačkoj narodnoj duši i težila za ispunjenjem od oslobodjenja ispod ruskog gospodstva ovamo. Dok su druge vlasti poljačkom narodu neprestano tek obećale i obećavale, a nikad ništa ne ispunjavale, Austro-Ugarska su i Njemačka umjesto riječima pokazale činom, oslobodjenje ruske Poljske svojim slavodobitnim oružjem i državnu uspostavu kraljevine Poljske. Uklone li se kod zaključka mira zaprijeke, koje sprječavaju još danas ostvarenje njezine potpune samostalnosti, tad će moći Poljska o državnoj svojoj budućnosti odredljivati sama. Na koju će stranu prema svojim sklonostima i svojim interesima težiti, mislim, da nema nikakvih sumnja. Oba posljednja velika događaja, kojima je urodilo svjetski rat, jesu:

1. ratno stanje između Njemačke i Udruženih država te revolucija u ruskoj državi.

Premda između nas i Udruženih država zapravo nije bilo nikakvog pravog povoda sukobu, i premda se shvaćanja i zahtjevi predsjednika Wilsona o poretku europskih prilika, koji se zahtjevi nikako ne dadu u sklad dovesti s opstankom monarhije, imadu pripisati manje neprijateljskom raspoloženju protiv nama, negoli dalekosežnoj neupučenosti s ovdašnjim prilikama, bio je prelom diplomatskih odnošaja s Unijom nužna posljedica ratnog stanja, koje je nastalo bilo između Udruženih država i Njemačke. O preokretu u ruskoj državi ne mogu u ovaj čas za to izjaviti nikakvog konačnog suda, što se čini, da tamošnji odnošaji još nijese definitivno zaključeni. Sigurno je svakako to, da su se padom stare vladavine skršili i temelji bivše imperijalističke i panslavističke ruske politike. Izvan sumnje stoji svakako i to, da miru skloni krugovi Rusije predočuju pretežnu većinu ruskoga naroda i da su ovi zasad pobijedili protiv ono manjini, koja u savezu s antantnim vlastima želi nastavak rata i nada se, da će ga još isiliti. Kako će se stvari u Rusiji razviti dalje, ne mogu dakako kazati unaprijed, no polazem važnost na to, da naglasim ove činjenice: Austro-Ugarska i njezine saveznice u protimbi s antantinim vladama nijesu nikad pokušale, da niti pomislile na to, da utječu na razvoj unutrašnjih prilika u Rusiji. Vlasti su četvornog saveza bile uvijek spremne, a i danas su još, da stupe u pregovore sa svakom ruskom vladom, koja se nalazi na vlasti, kao što i sa svim ostalim protivnicima. Po prijašnjim svojim vodjama doveden na krivi

put, morao je ruski narod u ovim godinama podnijeti teška razočaranja i kušnje. Iskrenom simpatijom pratimo nastojanja ruskoga naroda, da svrati svoj udes natrag u mirnu kolotečinu i dodje do mirnih i uredjenih odnošaja. Naša je iskrena želja, da uspostavimo opet svojedobni prijateljsko-susjedni odnošaj prema narodima Rusije i gojimo s njima u buduću u prijateljstvu živahne zamjenične odnošaje. Ne bli htio zaključiti ovaj dio njihovih izvoda, a da ne potmirim velikog duga zahvalnosti onim neutralnim vladama, koje su nesebičnim načinom preuzele bile zastupanje interesa monarhije u neprijateljskom inozemstvu i provadjale ga uz često teške prilike. Isto tako izričem u ime austro-ugarske monarhije i tisuća naših državljana Njegovoj Svetosti papi i onim neutralnim državama, među njima osobito Danskoj, Nizozemskoj, Norveškoj, Švedskoj i Švicarskom savezu najdublju hvalu za čovjekoljubivu brigu, koju su posvećivale žrtvama rata, i koji će im, kako se nadamo, i nadalje posvećivati. Na isti način pripada naša zahvala međunarodnom uredu Crvenog križa, koji se je u ovom ratu pokazao tako blagosovnim.

Pregledamo li sad

s a d a š n j i p o l o ž a j.

to možemo opravdanim ponosom ustanoviti, da je Austro-Ugarska u narlutom joj obrambenom ratu dosad uspješno ustrajala. Gdje god su protivnici polagano provalili bili u naše područje, sad su protjerani i duboko u neprijateljskoj zemlji stoje naše čete u obrani protiv namjeranim budućim provalama. Naša je vojna i pomorska snaga neskršena, pouzdanje u srećni završetak rata nepokoleblivo. Gospodarska se je i financijska snaga monarhije pokazala začudno jakom. U tom pogledu smijem uputiti na gotovo do potpunosti uspjeha antarkiju i na radosan uspjeh naših ratnih zajmova. I postojeće će se još poteškoće u prehrambenom pitanju svladati uredjenjem i poboljšanjem odnosnih organizatorskih vladinih odredaba. Gospodarskim je težnjama obliju država monarhije odredilo rat dakako uske granice. Ratne mjere, poduzete protiv nama po neprijateljskim državama, svakako bez odlučnih uspjeha, na gospodarskom području, pobudile su kod saveznih država daljnje zadubljenje njihovih unutrašnjih ekonomskih prilika. Tečajem rasprava, koje su sa Njemačkom već povedene u svrhu, da se pripremi novouredjenje naših gospodarskih odnosa, počl će bez sumnje za rukom, da se ova želja zalsta i ostvari. Neskloni na misao budućeg gospodarskog rata, idemo tim

n o v o u r e d j e n j e m n a š e g e k o n o m s k o g o d n o š a j a p r e m a N j e m a č k o j

samo za ojačanjem našeg vlastitog narodnog gospodarstva. — Daleko od varavog optimizma, ali i bez pesimističke natruhe, smatram prema tomu kod pogleda u budućnost potpuno opravdanim umjerenom, ali uvjerenom pouzdanje. Sve veće iscrpljenje protivnika, neuspjeh neprijateljskih ofenziva na svim frontama, odlučan uspjeh naših vojnih pothvata, sve veće djelovanje rata s podmornicama, — sve to daje opravdana povoda predmijevu, da ono najteže leži iza nas.

Tako možemo mi, koji smo mirne savjesti i ojačanom samosvijesti stupili bili u ovaj rat, voditi čistu obrambenu borbu, borbu za naš opstanak, a također i podignute glave te pouzdanim raspoloženjem očekivati zoru mira, koja sviće. Ako ovime kažem, e smatram mogućnost, da se u dogledno doba

d o d j e d o m i r a,

pruženom, to moram istaknuti, da je za sluga naše skupine vlasti, što se je ta mogućnost pružila. Sve do prosinca 1916. bila je riječ „mir“ u svim zaraćenim državama omražena. Svijesni si u ono vrijeme sveopće upoznate nepobijedivosti, opirući se o pravednost naše stvari, to smo mi, zajedno sa našim saveznicima, prvi našli odvadžnosti i pružili našim protivnicima ruku pomirnicu i predložili im poveljenje mirovnih pregovora. Ovaj dokaz naše moralne snage nije našao razumijevanja na protivničkoj strani. Mi se nijesmo začali, da nastavimo započeti put za utiranje svestrano pravednog i časnog mira. Jedina vlada, koja je prihvatila po nama nabačenu misao, bila je privremena vlada Rusije, koja je dne 11. travnja o. g. izjavila, e Rusija nema nakane, da vlada drugim narodima i nasilno zaposjeda tuđe područje, nego da teži za trajnim mirom. Na ovu su izjavu privremene ruske vlade ustanovile vlade središnjih vlasti jednakost njihovih i ruskih ciljeva. Ako se kasnije, uza svu tu identičnost u shvaćanje mirovnog

pitanja na našoj i ruskoj strani nijesu zapodjenuli mirovni pregovori, to leži krivnja isključivo na strani zapadnih vlasti antante, koje su nesamo ustrajale kod misli protiv nama vodjenog osvajačkog i razornog rata, nego su djelovale i čitavim svojim utjecajem na Rusiju, da ovu sprječje u nastavku njezine mirovne politike. Po Njegovoj Svetosti papi njegovom netom od 1. kolovoza o. g. poduzeti je mirovni korak na strani naše skupine vlasti bio najtoplije primljen i po nama prihvaćen kao „zgodna osnova. Za poveljenje pregovora, da se pripremi za sve pravedan i trajan mir“. Na protivničkoj strani nije papin mirovni klic našao odjeka. Iz izjava, koje sam podao ja i koje su podane s odgovornih mjesta naših saveznika, razabire se slatnovište, koje zauzima u mirovnom pitanju za nas je sadašnji rat obrambeni rat. Prema tomu je naš cilj, da sklopimo mir, ostao slobodom, samostalnošću i teritorijalnim stanjem posjeda Austro-Ugarske, ostao nepovrijeđenim. Mi ne težimo za isliženim stečenjem područja i ni za kakovim gospodarskim nasilstvima, ali tražimo uspješnih jamstva za naš slobodan i nesmetan razvoj u budućnosti. Ova bi nam jamstva mogla pružati utanačenja uz primjerene garancije o postepenom, istovremenom i obostranom snizivanju oružanja i o slobodi debelog mora uz istovremeno uvođenje obvezatnih rasudnih sudišta. Mi smo dakle spremni, da sklopimo sa svojim saveznicima općeniti, pravedan i častan mir,

koji zajamčuje teritorijalnu nepovrijedivost monarhije i njezin slobodan budućni razvoj na političkom i gospodarskom području.

S R u s i j o m,

koja se je od 1. travnja o. g. izjavila spremnom, da sklopi mir bez teritorijalnih i gospodarskih nasilstva i koje je današnja vlada taj program opet prihvatila, na putu smo, da povedemo rasprave

n a t o j p o d l o z i.

Da li će se ostale neprijateljske države pridružiti ponudi Rusije, da u sadašnji trenutak stupe na toj osnovi u mirovne pregovore, ne dade se kazati. Stoga danas također nijesam u stanju, da se izjavim glede toga, u koliko se može ostvariti po meni gore ocrtani mir naprama tim državama. No bilo, kako bilo, izjaviti ali moram, e mi nije moguće, da naše nesebične ratne ciljeve naprama otvoreno priznatim aneksionim željama naših ostalih neprijatelja za sva vremena jednostrano ustanovim. — Kako ste, štovana gospodo delegati, razabrali iz ovih mojih izvoda, moj je najpreči cilj, da austro-ugarsku monarhiju što prije dovedem do

m i r a,

koji donosi narodima pomirbu uz zaštitu naših, po nama uspješno branjenih prava i uz osiguranje naše budućnosti. U toj želji znadem, da sam složan s Vama i sa pretežnom većinom naroda Austro-Ugarske. Molim Vas stoga za Vašu potporu za postignuće ovoga cilja, koji nama svima leži pred očima.

Gojim nadu, da ćemo postići mir na putu sporazuma.

U protivnom ćemo ga slučaju, o tom sam čvrsto uvjeren, isiliti. Samo je o sebi jasno e se izjavljam spremnim, da ću po mogućnosti odgovarati na sva pitanja gospode delegata.

B e č, 3. (D. u.) Austrijska delegacija. Ministar vanjskih poslova grof Czernin podastro je medju ostalim zajedničkim predlozima proračunski provizorij za godinu 1917.-18. Prema ovome iznašaju ratni troškovi za tri dosadašnje godine rata 43 milijarde kruna. Za proračunsku godinu 1917.-18. primljeni su, za slučaj, da traje čitavu pror.čunsku godinu, troškovi sa 20 milijarda. — Njemački delegati i Ukrajinac vitez Wassilko podastriješe prijedlog, neka delegacija zaključi: Austrijska delegacija odobrava politiku vanjskog ministra, koja ide za tim, da u tjesnom sporazumu sa saveznicima postigne čim prije opći, trajni i častni mir, koji jamči za teritorijalnu integritetu austro-ugarske monarhije i za buduću slobodni njezin razvoj na političkom i gospodarstvenom polju. — Delegat Dazinsky i drugovi podastiru prijedlog, neka delegacija zaključi, da austrijska delegacija odobrava politiku vanjskog ministra, koja ide za tim, da se čim prije sklopi opći mir, te očekujem, da će ministar kod mirovnih pregovora djelotvorno i na uspješan način nastojati za ostvarenje za život sposobnog, narodnim pravima poljskog naroda odgovarajućeg poljskog kraljestva, a istodobno i za jamstvo interesa monarhije. — Delegat Stanek predlaže, neka se odabere mirovno vijeće za predstojeće mirovne pregovore, koje se vijeće ima sastaviti iz svih

naroda monarkije. — Delegat Körner i drugovi predaše prijedlog, koji se tiče čuvanja imunitetnog prava za Klofača i za bivšeg delegata Kramarža.

Pod svršetak sjednice podao je neki delegata (čije je ime usljed okrnjene brzopjavke izostalo) u ime čeških i jugoslavenskih delegata izjavu, koja se tiče prava naroda na samoodređenje, kod česa se obraća proti dotičnim izjavama austrijskog i ugarskog ministra-predsjednika. Radi neke oštre opaske proti Ugarskoj podijelio je predsjednik delegatu ukor, što je medju Česima i Jugoslaveni izazvalo živahan prosvjed. Naredna će sjednica biti sazvana pismenim putem.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se javlja:

Talijansko bojište:

Topovska je paliba mjestimice porasla; veća su bojna djela izostala.

Istočno bojište:

Jučer popodne započela su pregovaranja o primirju na ruskoj fronti

Albanija.

Ništa osobita.

Poglavica generalnog stožera.

NJEMACKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 4. prosinca. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Na flandrijskoj fronti narasla je vatra od popodne dalje medju Poelcapelleom i Gheluweldom do velike žestine. Engleska je pješadija u više talasa navallila sjeverno od Gheluwelda. Bila je suzbila vatrom i protuudarima. U sjevernim odsječcima bojišta kod Cambraia bijaše topovska djelatnost medju Inehyjem i Bourlonom privremeno živahna. Manji bojevi u pretpolju potekoše uspješno. U južnim odsječcima trajahu čitav dan medju Marcuingom i cestom, koja iz Peronne vodi prema Cambraiu, mjesno veoma žestoki bojevi. U neumornim nastajima, sa ručnim granatama i bodovima istrgoše naše čete Englezima žilavo branjene komade jaraka. Uzalud je neprijatelj kušao, da ih opet zauzme. Badenske su čete na jurš zauzele selo Vacquerie te ga održaše proti mnogostrukim engleskim protu- navalama. Učinismo preko 500 zarobljenika.

Bojna skupina njem. prijestolonasljednika: Na Aletu i na obim stranama Moze kraj živahne izvidničke djelatnosti privremeno oživljujuća vatra.

Istočno bojište

Započehse pregovaranja o primirju za rusku frontu.

Macedonsko bojište:

Ništa osobita.

Talijansko bojište.

Kraj vedrog vremena bijaše topovska djelatnost u pojedinim odsječcima živahnija nego za prijašnjih dana.

Prvi majstor glavnog sjela Ludendorff.

Odgovor cara i kralja na poklonstvene nagovore obiju delegacija.

Beč, (D. u.) Kod današnjeg svečanog primitka obiju delegacija zahvalio se je car i kralj na izrazu odanosti i harnosti, izraženom po predsjednicima delegacija. Sjećao se je sa strahopo- čitanjem blagopokojnog cara i kralja Franja Josipa, čiju On uspomenu blagoslivlja. Car i kralj spominje sjajna Junaštva vojske i mornarice te velike žrtve pučanstva u tom ratu. Za tim nastavlja: Kao što nijesmo poznavali u teškim danima oklijevanje, ne smijemo ni sada, kad se izgled u budućnost po svoj prilici bistri, pretjeravati u mudrom samoograničavanju mjere postizivoga. Iza slavne obrane našeg položaja kao velevlast smo spremni, kao što i uvijek, da sklopimo častan mir, koji će zajamčiti uvjete opstanka monarkije. U smislu ovih Naših namjera izjavila se je Naša vlada spremnom, da slijedi pozivu ruske vlade i da stupi u pregovaranja s njom o sveopćem miru. Teško prokušani ruski narod, koji je kao naš prvi protivnik spreman, da slijedi našem pozivu za sklapanje mira, može biti uvjeren, da iskreno želimo, da uspostavimo stare prijateljske odnošaje. — Na drugoj strani međutim ne smijemo odložiti mača, koji nam je turila u ruke pohlepa grabežljivih susjeda, u tom za monar- kiju tako kobnom boju, dok se naši neprijatelji ne odriču svojih nacrti o raskomadanju i dje-

ljenju. Mi hoćemo da ostanemo gospodari u vlastitoj kući. Zatim ističe car i kralj prokušani savez sa njemačkim carstvom, pobratimske i savezničke odnošaje sa naprednim bugarskim narodom, tradicionalno Junaštvo turskih četa, te osmansko carstvo, koje ide u susret novom pro- cvatu i sigurnoj budućnosti. Car nastavlja: „Ja- čanje naših odnošaja k neutralnim državama je jedna od Naših najozbiljnijih težnja. Njima smo dužni zahvalnost za humano nastojanje u prilog naših ratnih zarobljenika“. Na svršetku želi car i kralj, da bi delegacije pristupile predlozima u duhu pomirljivosti i sa običajnom ozbiljnosti, u spas naše ljubljene domovine.

Iz Rusije.

Beč, 4. (D. u.) Službeno. Rusko je iz- slanstvo bilo jučer popodne u 4 sata pozdrav- ljeno govorom vrhovnog zapovjednika Istočne fronte generala feldmaršala Leopolda princa Ba- varskog, na što su započele rasprave o sveop- ćem primirju pod predsjedanjem poglavice ge- neralnog štaba generala Hoffmanna i uz sudjelov- vanje opunomoćenih zastupnika vrhovnog voj- nog vodstva Austro-Ugarske, Bugarske i Turske.

Beč, 4. (D. u.) Iz stana se ratne štampe pripočuje dne 4. prosinca: Ustoličenje Krylenka u ruskom glavnom stanu bilo je popraćeno te- skim bojevima, u kojima je prijašnji vrhovni zapovjednik poginuo vojničkom smrću.

Beč, 4. (D. u.) Službeno se pripočuje dne 4. prosinca po podne: Danas se nastavila pre- govaranja o primirju s Rusijom. Izreklo se sve- opći izražaj o pojedinim tačkama. Na to se održala posavjetovanja. Buduća je sjednica sa- zvana za dne 5. prosinca prije podne.

London, 3. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Petrograda: Pripočuje se, da je revolucijon- arni vojnički odbor izaslao odlo četa, koji se sastajao iz garde, pričuvnih pukovnija i raznih odjela pušanih strojeva, da napreduje protiv glavnome stanu.

Amsterdam, 3. (D. u.) „Allgemeen Han- delsblad“ javlja ko „Daily Chronicle“, da je zdravstveno stanje poslanika Buchanna veoma trpjelo, no uza sve to, misli on da ostane na svome mjestu.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Engleski:

2. prosinca na večer: Danas ujutro pod- uzeše pješad. bataljuni iz Noth Countryja i Homs Countryja malena poduzeća sjeveroistočno od Yperna. Na grebenu glavnog brežuljka sjeverno od Paschendaele zauzele su naše čete nekoliko utvrđenih kuća i uporišta te su učinile zarob- ljenika. Na Cambrajskom bojištu bile su sinoć naše čete po zapovjedi i bez smetanja sa strane neprijatelja povučene sa oštre izbočine, koju pravi selo Masneres. Neprijatelj je još danas ujutro opstreljavao napušteni kraj. Tijekom 24 sata poduzeo je neprijatelj na ovoj fronti 10 navala, koje su posve suzbijene. U selu Compel- les i u njegovoj okolici vršise se bojevi. Nepri- jateljske navale, koje su tijekom popodneva i naveče bile poduzete u blizini La Vacquette i Bourlona, slomljene su našom puščanom i stroju- puščanom vatrom ili su pako smrvljene našom topovskom vatrom. Neprijateljska pješadija, koja bijaše sakupljena u okolici Mouvresa, bila je od našeg topništva uspješno uzeta pod vatru.

* Rusija i antanta. „Zeit piše: Ruska boljševička vlada ne misli, da se rastavi od antante, te ne misli niti na to, da sa centralnim vlastima sklopi separadni mir. Radi toga ona u svom najnovijem pozivu apelira na na narode savez- ničkih država strastvenim riječima, neka prekinu obruč, koji im je nametnula „reakcionarna di- plomacija“ i neka se pridruže mirovnim nasto- janjima. — Ipak sada mirovni pregovori nijesu mogući i proglas je boljševika samo novo sred- stvo sugestije, da ojača volju za mir kod an- tante, i da skrši otpor vlada. Dok god to sa- veznici ne budu htjeli, ne smijemo se podavati nikakvim iluzijama o miru.

* Hrvati u zajedničkom saboru. U zajednič- kom je saboru pročitao grof T. Pejačević u ime hrvatskih delegata izjavu, u kojoj veli, da Hr- vati prihvaćaju financijsku zakonsku osnovu, jer se prihvodi ovoga poreza imaju upotrijebiti za pokriće ratnih troškova svoje obveze, koje se na to odnose, u okviru nagodbenoga zakona istotako ispuniti, kao i Ugarska. Nu posto u ovoj zakonskoj osnovi imade takovih odredaba, koje mogu nastati samo putem regnikolarnih

deputacija, to iznose hrvatski zastupnici u su- glasju sa zadnjim izjavama ministarskog pred- sjednika ispravak, koji se u specijalnoj debati, koja je slijedila iza generalne, prihvaća.

* Pooštreni rat podmornica. „Manchester Guardian“ piše: Rezultati su zadnjeg tjedna vri- jedni opažanja. Jedna je jedina ladja od približno 1600 tona bila potopljena. Mjeseca ih je rujna bilo dvanajst i svaki se mjesec opažao kao dobar. Mjesec je listopad donio 12 potopljenja na tjeđan, prvi je tjeđan mjeseca studenoga bio povoljan, te su bile potopljene samo jedna velika i tri malene ladje. Rezultat drugog tjeđna mjeseca studenoga jako je zanimiv, jer je bio potopljen samo jedan parobrod od 1600 tona. Admirallitela r. javlja, kakvim je sredstvima bilo postignuto to poboljšanje, jer to bi baš najviše zanimalo njemačku admiralltetu. Ta se pak mora zadovoljiti samim hipotezama. Da li bivaju njezine pod- mornice odmah uništene, čim se približe svojem stajalištu, ili im biva otešćavan, ili nije moguće moralna snaga momčadi na podmornicama više ona, koja je bila prije? Zanimalo bi njemačke mornare, koji su bili izučeni o službi podmornica, što se sve nije s njihovim drugovima dogodilo.

Političke vijesti.

Antanta organizira otpor u južnoj Rusiji?

„Abend“ javlja iz Berlina: Pariški čestovi do- znanju: Zapadne velevlasti organiziraju otpor u južnoj Rusiji, odakle mora nastati borba ili proti boljševicima ili proti njemačkoj istočnoj fronti. „Echo de Paris“ snopćuje u svezi s tim vijestima, da je generalu Berthelotu, poručniku francuskog vojničkog zastupstva, bila povjerena osobita pu- nomoć, a poglavica rumunjskog vojničkog zastup- stva da je proglasio u „Petit Journalu“, da će se u slučaju, da boljševici u istinu odustanu od boja, organizirati otpor pomoću ruske crnomorske mor- narice. Računna se na kozake, koji su odani če- tvornom sporazumu, na rumunjsku vojsku i na vojsku generala Ščerbačeva, koji hoće svi da na- stave boj. Crta otpora obuhvaćala bi istočnu Ru- munjsku i južnu Rusiju, Crno more i Armeniju, i bila bi u svezi s engleskom vojskom, koja se bori u Mezopotamiji. Saveznicima bi bilo tako pri- dobiti vlast nad ruskom crnomorskom mornaricom i postaviti rusku vojsku u Armeniji pod vrhovno- zapovjedništvo engleskog zapovjednika u Mezo- potamiji.

Iznakaženo mjesto o ruskoj mirovnoj ponudi.

„Národní Listy“ doznaju iz Beča: Zastupnik Zenker i drugovi upravlili su upit na ministra- predsjednika, koji se bavi tekstem ruske mirovne ponude, te glasi: „Budući da doslovni sadržaj mirovne ponude, učinjene od ruske republike, nije putoun, a to ništa samo radi toga, što je brzopjavka bila iz tehničkih razloga okrnjena, nego kako se vidi iz sadržaja, na mnogim je mjestima bila skraćena, postavljamo upit: Je li vlada sklona, da bezodvlačno objavi taj sveto historički dokument u cijelom doslovnom sa- držaju i neskrraćeno?“ Taj je upit bio postavljen i dozvolom sa strane češkoga svaza, a dotično je mjesto mirovne ponude bilo već prije objav- ljeno i glasi doslovno ovako: „Svim narodima ratujućih država! Njemački vrhovni za- povjednik odgovorio je na naš predlog o bezodvlačnom primirju na svim frontama u svrhu dogovaranja o demokratskom miru „bez anek- sija i bez odšteta“ i „s jamstvom sa- moodlučujućeg prava naroda“, da je pripravan započeti mirovna pregovaranja.

Domace vijesti.

Rodjeni i umrli u Puli kroz prošli tjeđan:

Rodjeno je 3 zakonite djece, naime, jedno muško i dvoje žensko —. Umrli: Katona Kalman, 43 god., iz Kenderes; Todor Udovičić, 1 god., iz Tinjana; Rudolfo Kotor, 24 god., iz Celja; Franjo Appollonio, 43 god., iz Pale; Mijo Hajda- rević, 36 god. iz Dobruna; Stevo Kuret, 34 god., iz Pretočka.

Milodari za hrvatske škole u Puli. Prigodom

„Božićnice“ sakupljeno je za hrvatske škole u Puli po gosp. Andriji Vlahov na Nj. V. brodu „Minerva“ K 39.20. Darovaše po K 3: Andrija Vlahov, Ivan Kirigin; po K 2: Šime Jerat, Dinko Tominović, Andrija Velčić, Andrija Magić, Andrija Gržac, Andrija Kučan, Petar Sumić, Petar Anedi, Stipe Lusić, Niko Jadrošić, Martin Ljubiša, Vice Taliančić, Paško Jurin, Josip Zužić, Mile Smolčić; po K 1: Alois Krivanek, Marin Barić, Jakov Sulčić.

Sakupljeno na Nj. V. brodu „Chamaeleon“, medju jugoslavenskom i češkom momčadi K 114. Darovaše po K 6: Juraj Filipeti; po K 5: Antun

Lakoš, Dunatov, Dragutin Pajor, Sablić, Emanuel Slavec; po K 4: Sime Rogić, Marin Krstulović, Klarin; po K 3: Juranović, Paško Cukrov, Petar Gijogo, Mate Ahel, Častimir Tuček, Ivan Benić, Berčot, Petar Franetović, Ivan Bačić; po K 2: Božo Stambuk, Krsto Klisović, Jure Dorkin, Marko Orlak, Ivan Govorčin, Jakov Starić, Božo Koić, Antun Rozan, Andre Pečarić, Petar Jurjević, Eduard Karas, Ivan Fučkor, Katić, Juranić, Kodel, Alois Kunčar, Albert Viduch, Saska, Mudrinić, Ivan Pohor; po K 1: Andre Etorović, Sulčić, Weber, Malenica.

Sakupljeno po našim omladincima gg. Josipu Ujčić i Antunu Božac u Skatarima, Sikićima i Jadreškima K 167. Darovaše po K 10: Antun Božac, Josip Ujčić, Jure Biljuh, Ana Vitasović, Antun Gjadresko, Blaž Gjadresko; po K 6: Marija Božac; po K 5: Antun Ujčić, Paskval Božac, Marija Božac od Ivana, Blaž Klisanić; po K 4: Kata Božac, Grdo Belas, Blaž Persi, Kata Damjančić; po K 3: Jakov Božac, Marija Blasković, Foška Božac, Matija Sikić, Ivan Čalić; po K 2: Miho Božac, Petar Božac, Fuma Božac, Marija Skatar, Ivan Skatar, Ivan Radolović, Foška Radolović, Marija Božac, Antun Strmolčić, Sante Gumac, Petar Lovrić, Mikula Mihovilović, Antun Božac, Miho Brengo, Ivo Brengo, Kata Orkalić, Foška Damjančić, Miho Varcško, Foska Vitasović, Ivan Bartolić, Blaž Vitasović, Antun Stember; po K 1: Sento Božac, Maorija Sikić, Marija Skatar, Ivan Brengo, Ivan Belas, Bartul Kalister.

Za hrvatske škole u Pull. Iz osjećaja dužnosti te iz ljubavi k nikotipnom našem narodu darovao je povučnik Srgjan Krimpotić K 50— za hrvatske škole u Pull. Naprijed za narodne škole!

Dalje su položeni preko naše uprave, za istu svrhu sljedeći doprinosi: Sakupljeno po gosp. Josipu Dvorniku na Njeg V. brodu „Szent Istvan“ među narodnim momčadi K 408'60. Sakupljeno po gosp. Proštenik, među jugoslavenskom momčadi na Njeg Vel. brodu „Herkules“ K 117'92. Sakupljeno po gosp. Perici Pann na Njeg. Vel. brodu „Stephanie“ među jugoslavenskom momčadi K 647'20 (prije 578'10, ukupno K 1225'80). Uključno K 1173'72; zadnji Iskap K 20.794'38; sveukupno K 21.968'10. (mena plemenitih darovatelja donijet ćemo naknadno.) Hvala i čast plemenitim sakupljačima i darovateljima! Samo naprijed za hrvatske škole!

Prodaja krumpira. Gradska aprovizacija javlja: Danas ujutro u 9 sati započinje prodaja 9 vagona krumpira i to po 12 kg. na iskaznicu. Ta je količina određena za mjesec slijedeći i veličnu. Prodaju krumpira trajat će tri dana i održat će se u blizini vrta Marla-Valeria. Tim će se prigodom otrgnuti odrezak označen romskom broju 11. Oni koji imaju na taj krumpir pravo, u vlastitom se interesu pozivaju, da podignu svoju količinu krumpira, jer nije isključeno, da ne će buduću mjesec uopće nikakav krumpir stići.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 4321.

Dnevne vijesti.

Vrijednosni papiri i posujilnice. Celjska „Zadruka“ piše, uslijed okruženja sveže austrijskih poljudjeških združuga u Beču slijedeće: „Posujilnice i njihovi savezi nijesu same od sebe ovlaštene, da primaju na pohranu vrijednosnih papira, ni s njima upravljati. Ako njihova pravila sadržaju odnosno točke, treba ih najprije u tom smislu promijeniti; i osim toga moraju još posujilnice i savezi njihovi, isprobiti se od ministarstva dozvolu, e da smiju vrijednosne papire (u prvoy vrsti dolaze u obzir papiri ratnih zajmova) svojih članova i uagatelja hraniti i njima upravljati. Tu dozvolu podijeljuje financijsko ministarstvo u Beču samo po uvjetom, kada raspolaže posujilnica dobro izvježbanim činovništvom, te posjeduje blagajne sigurne proti vatri i požaradama. Ni tako se još ipak ne može preporučiti našim posujilnicama, da bi same hranile i upravljale vrijednote svojih članova i uagatelja. Bolje je da ih izručie svojem savezu. Posujilnica, koja je već preuzela papire, mora voditi o njima posebnu knjigu i praviti posebne obračune, kako se to navadja u raznim zadružničkim časopisima (u „Zadruci“) i to besplatno.“ Zadruga podaje naprijed razne naputke. Mi ćemo se zadovoljiti, da za nje uputimo na stručnjačke upute, dok ćemo iznijeti samo jedan slučaj, kako neuki naši istarski seljaci upravljaju papirima ratnih zajmova: „Učenik

škole u J. igrao se pred par tjedana s drugim maljšem kuponima ratnog zajma na „brišku“, pošto ih je bio složio u deblji mač. Nešto ih izgubio, a nešto prilijepio na korice svoje čitanke, poput raznih „maraka“, što se izdaju u dobrotvorne svrhe; drugih je pak nekoliko na sreću sačuvao neošetećene izmedju stranica svoje knjige. Koliko imaštećene u sličnih slučajeva po Istri, toga nije zraiti. Ali sigurno je, da ima po Istri većina posujilnica bez stručnjačkih činovnika. Ni upravljajući posujilnica u većim mjestima nijesu ljudi solidne burzijske izobrazbe i prakse; a vrijednosni papiri spada u djelokrug burse, a ne proste posujilnice, koja radi jednostavnim zajmovima i ulozima. Neka svatko zato pazi, da mu ne dodju djeca do papira, koji predstavljaju čitava imanja, a da se s njima igraju, te da ih povjeri jedino sigurnim rukama.

Vinska trgovina. „Hrv. Lloyd“ javlja: U vinskoy trgovini došlo je ove godine do iznenadjenja, kakvim se vinogradari i trgovci nijesu nadali. Berba je svuda u monarkiji, osim u Dalmaciji, bila izvrsna i količinom i kakvoćom. S obzirom na prošle visoke cijene nadali su se mnogi, da će takve ostati i nadalje, to tim više, kad se pročulo, da će vino biti jedan od glavnih izvoznih artikala u Njemačku i neutralno inozemstvo. Kako je međjutim pobjedonosna naša ofenziva u Italiji djelovala na tržištu efekata, tako se dogodilo i u vinskoy trgovini. Iz Budimpešte se najme javlja, da će uslijediti padanje cijena vina. Kao uzrok navadja se, što su naši četai u Italiji prole u ruke ogromne količine vina, tako da su za dugo vrijeme pokrivenne potrebe naše i njemačke vojske u Italiji. Kod toga će u prvom redu stradati ratni dobavljači vina, koji su uz visoke cijene pokušovali enormne količine vine, te će ga sada morati prodati uz niže cijene. Ovo se tiče općenito monarkije, no, kako se čini, ovim će naročito stradati vinska trgovina u Hrvatskoj i Slavoniji. Opaža se name, da je unatoč velikim količinama našeg prometa s njime posve zapeo. Uzrok je ovome taj, kako se govori u krugovima vinskih trgovaca, što se k nama počelo na velikoj mjeri uvaziti, jer je jeftinije, nego naše. Do sada je ovamo uveženo oko 100.000 hl. mađarskog vina uz cijenu od K 3,20 do 3,60. I do sada se iz Ugarske uvozilo k nama nekoliko tisuća hektolitara, no nikada ovoliko kao sada. Inače smo mi bili izvoznici, pa su prijašnjih godina tvrtke „Schneider August i Emanuel Polak i sin V. Beča, te jedna velika peštanska tvrtka kupovale po 20 do 30 hektolitara vina godišnje, no ove godine nisu ništa uzeli iz Hrvatske poradi pretjerano visokih cijena. Naši su vinogradari očito neupućeni, pa traže za vino, koje je iste kvalitete kao i ugarsko, po K 500 do 600 od hl., a za vino koje imade 6 do 7% alkohola traže najmanje K 400 po hl. Posve je za to naravno, da je mađarska konkurencija već osvojila i naše tržište. Međjutim, doznajemo, da se i kod nas već cijene znatno snižuju, a tim će se valda zapriječiti daljnji uvoz mađarskih vina. Glasda vinske trgovine u Dalmaciji ističe „Gospodarski vjesnik“ prema dobivenim podacima, da je Dalmacija imala ove godine poprečno za 30% manje vinskog prihoda nego lani. Osobito je s'abo prošla srednja Dalmacija i otoci. Vis je u. pr. prije rata davao do 80.000 hl. vina, a ove godine jedva da dađe 20.000 hl. Ispadku s'abe jematve kriva je najviše filokserična zaraza, kojom svake godine sve više i više loze propada, a uslijed ratnih prilika ne obnovlja se uprav ništa. Cijene su mastu bile velike: od 300 do 400 K po hektolitr, u splitskoj okolici i na otocima plaćalo se je za bolju vrst i do 500 K. Što se tiče vinske trgovine, to se računa, da će Dalmacija moći izvesti malo više od polovice prošlogodišnjeg prihoda, dakle nešto oko 400.000 hl. Nu zato je najvažnije pitanje s'obodnog izvoza. Ako se ove godine kao lani budu činila ograničenja dalmatinskoj trgovini vina, onda će to nepovoljno djelovati na cijene. Sa lanjskim ograničenjima i propusnicama za izvoz vina u Austriju i Ugarsku nije se ništa postiglo, a naročito se nije dobilo hrane u zamjenu, već su pojedini trgovci, koji su mogli doći do propusnica, jeftino kupovali vino, te ga skupo u Austriji i Ugarskoj prodavali, a to valda nije bila intencija vlade!

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admiralata broj 338 od 4. prosinca 1917.
Posadno nadzorstvo nadpor. Stanek.
Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona“: štopski liječnik dr. Schiller.
Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: štopski liječnik dr. Kremer.

MALI OGLASNIK.

Praznu sobu traži se, kao društvenu prostoriju. Obratit se kod uprave pod „Olimpa“.
Nikelni novac daje u zamjenu papirna Jos. KRMPOTIC, trg. Custoza, br. 1.
Prodaju se dobre vrsti stabla od artičoka. Obratit se kod A. Steffe, ul. al Prato baraka 1.

T. 12/14—13.

Einleitung des Verfahrens zur Todeserklärung.

Der Seekadett Eduard Edler von Pohlreich hat sich auf S. M. Tb. „26“ in dem Augenblicke befunden, als das genannte Torpedoboot am 23. August 1914 in den Gewässern von Pola infolge einer Explosion unterging. Seit dieser Zeit wird er gänzlich vermißt, sodann seine Angehörigen weder von ihm selbst, noch von anderen eine Nachricht über sein Leben erhielten.

Da hienach anzunehmen ist, daß die gesetzliche Vermutung des Todes im Sinne des § 24, Nr. 3 a. b. G. B., eintreten wird, wird auf Ansuchen des Herrn Eduard Edler von Pohlreich, k. u. k. Oberstleutnant d. R. in Pisek, das Verfahren zur Todeserklärung des Vermißten eingeleitet. Es wird demnach die allgemeine Aufforderung erlassen, dem Gerichte oder dem Kurator Herrn Dr. Mirkó Vratović, Advokaten in Pola, Nachrichten über den Genannten zu geben.

Eduard von Pohlreich wird aufgefordert, vor dem gefertigten Gerichte zu erscheinen oder es auf andere Weise in die Kenntnis seines Lebens zu setzen.

Das Gericht wird nach dem 30. November 1918 auf neuerliches Ansuchen über die Todeserklärung entscheiden.

K. k. Kreisgericht in Rovigno, I. Abteilung, dzt. in Pisino, am 15. November 1917.

Dr. Czatska.

Iskaz

do sad sakupljenih svota prigodom otvorenja hrvatske škole u Pull iz krugova ratne mornarice.

C. i k. bolnica ratne mornarice	K 1466'90
Njeg. V. brod „Radezky“	1327—
„ „ „ „Stephanie“	1225'30
„ „ „ „Zrinyi“	1213—
Radnici c. i kr. arsenala	1159'40
Njeg. Vel. brod „Viribus Unitis“	1153'82
„ „ „ „Krp. Erz. Rudolf“	1042—
„ „ „ „Eh. Ferdinand Max“	840—
„ „ „ „Tegetthoff“	777'20
„ „ „ „Erzh. Karl“	633—
„ „ „ „Gäa“	589—
„ „ „ „Habsburg“	531'90
Njeg. Vel. brod „Prinz Eugen“	524—
Momčad kasarne ratne mornarice	410—
Njeg. Vel. brod „Arpad“	409'20
„ „ „ „Szent István“	408'60
„ „ „ „Bellona“	303—
„ „ „ „Erzh. Friedrich“	298'40
„ „ „ „Babenberg“	275'20
„ „ „ „St. Georg“	242—
Momčad sa „Fliegerkorps“	186—
Posada stanice „Kabala“	151—
Momčad sa c. i kr. lučkog zapovjedništva	134—
Nj. V. brod „Herkules“	117'92
Njeg. Vel. brod „Chamäleon“	114—
Momčad kod utemeljenja municije	102'60
Njeg. Vel. brod „Lussin“	100—
Oružnici i momčad ratne mornarice	96'20
Momčad u „Marinekasino“	72—
Momčad Ronilačkog odjela	67—
Njeg. V. brod „Csepel“	63—
„ „ torpiljarka „91“	53—
„ „ „ „Pandur“	43—
„ „ „ „Minerva“	39'20
„ „ „ „V.“	36'40
„ „ torpiljarka „83“	28—
„ „ brod „Trabant“	25—
Momčad mornarskog odjeljenja u Beču	23—
Momčad parnih čamaca „18“ i „20“	22—
Njeg. Vel. torpiljarka „70“	20—
„ „ torpiljarka „89“	20—
„ „ brod „Pluto“	14—
ukupno kruna	16.044'90
C. k. redari u Puli	K 338—
Bosanski vojnici u Puli	180—

POLJENA I
na čitavu
za polug
prijemne
odnom K
prodaji 12
UGLASNI
opravi list
God
AU
B
Pre
Leopold
zadovolj
među
jučer p
i genes
povedu
vodje c
podaje
Na
čete fel
žaje.
B
se glav
Bojna
Na stan
latnost
bila va
teljski
Dopren
su dije
očičen
pojačan
Bo
U mno
strana
izbliza.
Na
skupne
mirovni
Od
su prov
i sjever
Če
Talijani
položaj
B
niče k
jedeće
Poslje
skoro
mjeseca
časnika
plijen,
prkosć
lavom
opeta
Comuni
zije 11.
silnom
uzeše u
Fondare
Danas p
Sommo.
deno je
2 brig
puškak
ratnog
topništ
maleni
zahvalio
zdravio
* E
ured jav
dišnja
koja bro
ložena o
sklopjen
predje p
ljen sa
data na
mirom.